

ment u Parizu. Kod nas je nešto slično. Nakon nenaravne i prisilne skučenosti sinulo nam je zlatno sunce slobode te po zakonu psihološkom imali bismo mi, a osobito mladost, da padnemo u pretjeranost.

Koje dakle čudo da mladić na svom raskršću nagne putem, koji ga tolikom silom mami? A značajno je kod mladića ovo, da on misli, da se emancipirao svakog upliva, ako ide ovim putem, jer uslijed svoje neiskusnosti i nepoznavanja života ne vidi ova mami. Baš dok hoće da bude neodvisan i da sačuva razum-svoj od svakog poniženja, postaje jedna igračka okoline, strasti i svojeg krivo shvaćenog ponosa.

U ovoj bi se kušnji mladić pokazao na pravoj visini, bio bi drugi Herakle, kad se ne bi tako pre-naglijo svojom odlukom, nego se propitivao kod stručnjakâ onih struka, kojih on ne poznaje.

I vjeruj mi, mladić ne bi požalio, da uzme proučavati katolička znanstvena djela o tim pitanjima, koja odlučuju našom vječnom sudbinom. Ali jer se mladić neće da lati toga dosta mučnoga posla, zato se tolikima nasuče i razbije lađa života. — No o tom drugi put.

Amicus.

VIA DOLOROSA — ŽALOBNI PUT.

Nema ništa, što se dublje doima duše katoličke, što kršćanina nježnije dira u srce, što bi energiju njegovu u dobru jače potenciralo nego li upravo — via dolorosa, via crucis, Križni put. Gledajmo ih samo: slike, kipove križnog puta! U svakoj ovećoj kući Božjoj naći ćemo ih; bas-reliefi u svetištu Presvetoga Srca Isusova u Zagrebu kao da nam sami progovaraju. Eno ih na tihu groblju ili podalje od prometnih ulica na osamljenu humku. Sad ih okružuju

vazda zeleni čempres ili druga drveća, sad opet izbijaju iz golog krša i kamenja. Hladoviti trijemovi, nanižane kapelice, blagosloveni križići milo nas zovu, da se zaustavimo. To su mjesta posvećena, mjesta molitve i sabranosti. Nije onda čudo, što se rado i često pohađaju; od mjesta do mjesta koračaju hodočasnici zaronjeni u molitvu, najlastito u sveto korizmeno vrijeme. Nego kakova je to pobožnost?

ŠTO JE KRIŽNI PUT?

Križni put je pobožnost u čast muke i smrti Kristove.

Božanski naš Spasitelj išao je noseći teški, tvrdi križ od predvorja Pilatova, gdje je bio osuđen, ulicama Jeruzolim-grada na Kalvariju, gdje ga raspeše i u grob položiše. Ovaj put, posvećen otajstvima gorke muke i bolne smrti Spasitelja svijeta, prozvan bi križni put. Mukotrpnim ovim putem puni svetog pijeteta išli su apostoli, drugi bogoljubni kršćani; i iz dalekih zemalja dolazahu vjernici u sveti grad. S vremenom bijaše taj križni put razdijeljen u 14 stationes — postaja (stajališta); svaka označuje po koje otajstvo muke. Većinu ih spominje evanđelje izrijekom, za druge se znade po tradiciji. Devet je postaja izvan crkve sv. groba, a leže u ulicama „Naše gospoje Marije“, „Dolina“, „Žalosti“; zadnjih je pet u samoj crkvi. Tokom cijele godine svaki dan iza podne dolazi iz samostana svoga desetak Franjevac, kojima se vazda pridruži kita vjernika, da obavljaju javno pobožnost križnoga puta. Osim toga čine to u većim i manjim povorkama i napose pojedini skupovi hodočasnika. „Kršćanskome srcu nema na cijelome svijetu ljepše i veličanstvenije uspomene od ovih 14 postaja križnoga puta, kojim je Isus zadnji put hodio u zemaljskom životu“ (Dr. R. Vimer).

Nego nije svatko tako sretan, da bi mogao na samom sv. grobu Spasitelju zahvaliti za sve, što je

15
za nas pretrpio. A otkad su sv. zemlju s glavnim gradom zauzeli nevjernici, mogli su kršćani tek uz velike zapreke pohađati u Jeruzolimu taj križni put. Zato je Crkva već u 13. stoljeću uvela novu vrstu duhovnoga putovanja na Kalvariju, te svaki bogoljubni katolik može i izvan Jeruzolima obaviti križni put. Križni put je pobožnost, kod koje mi Spasitelja pratimo u duhu na 14 postaja od osude Pilatove do groba razmišljajući njegovu muku i smrt. „O vos omnes, qui transitis per viam, attendite et videte, si est dolor sicut dolor meus: Svi vi, koji prolazite putem, pogledajte i vidite, ima li bola, kakav je moj?“

Ovoj je pobožnosti Crkva podijelila mnoge oproste. Da dobijemo osobito obilne oproste valja: 1. da smo u posvećujućoj milosti; 2. da idemo od jednoga stajališta do drugoga; kad prilike ne dopuštaju n. pr. množina puka i prostor mjesta, dovoljno je okrenuti se prema stajalištu ili pokleknuti ili nakloniti se; 3. koliko možemo da prema vlastitim sposobnostima od stajališta do stajališta mislimo o mucu Kristovoj, promatramo onu zgodu, koju stajalište dcziva u pamet. To su bitni uvjeti, *conditio sine qua non* za oproste. Nije propisano da se stanovite molitve iz knjige govore ili druge kakove molitvice usmeno mole. Uobičajilo se doduše, da se pred svakim stajalištem poklekne te izmoli Očenaš i Zdravo Marija, ali od potrebe nije. Podimo stopama Spasitelja svoga!

NAČIN.

Pred nama — luč vjere žive; u nama — skrušeno srce; uz nas — sućut i ljubav prema Isusu: to su pratioci kod pobožnosti križnoga puta. Makar samo letimice prođimo pojedina stajališta!

Osu da nepravedna, okrutna, pogrdna; jedni joj se vesele, triumfiraju; druge, prijatelje Kristove, napunja neizrecivim bolom. A Isus? Sluša je i prima

ponizno, voljno — opterećen je teškim bremenom grijeha svega svijeta — apelira na pravednost i milosrđe Oca nebeskog za nas grješnike. Isuse, ne budi mi sudac, nego Spasitelj! (I.). — Svetim čeznućem hvata se do smrti izmučeni Isus teškog, velikog križa. Nosit će ga iz poslušnosti prema Ocu, iz ljubavi prema nama. Križ je ključ raja. Ako smo neprijatelji križu, ne možemo biti prijatelji Kristu. Krist, križ, kršćanin: trolist (II.). — Do tri puta pada pod križem Isus. Težina križa, još više množina grijeha obaraju ga na zemlju, poimence oni grijesi, u koje opet i opet lakoumno padamo. Pod njihovim teretom pada Onaj, koji sve drži verbo virtutis suae, sve-možnom riječju svojom. Ah ne dopusti, da se vraćam u stare grijeha svoje! (III., VII. i IX.). — Pratnju Isusovu povećaje razne osobe. Kada je susreo svoju prežalosnu Majku na putu, kako nježan i bolan pogled izmijeniše majka i sin! Gdje je pero, koje bi kadro bilo ocrtati koliku su bol oćutjela ta dva pre-sveta srca. (IV.). — Simon Cirenac iz početka nosi pod silu križ Kristov, no kasnije mu je drago — tip mnogih katolika. (V.). — Veronika, ne mareći za to, što će drugi reći, pristupa k Isusu i podaje mu rubac sa strahopoćitanjem, da otare svoje lice pokriveno znojem, krvlju, prašinom; ovo u sebi maleno djelo čini samilosna ljubav velikim. (VI.). — Ostale bogoljubne žene jeruzolimske oćituju svoj bol Spasitelju toplim suzama; hoće da ublaže muke Isusu. (VIII.). — Stajalište (X.) ozbiljni memento ćednosti i ćistoće staležne; „attende tibi, pazi na se“ i na svoja sjetila. — Isusa pribijaju na križ (XI.) i Isus raspet umire (XII.): dva stajališta, kojima ne treba komentara. — Milo betlemsko djetesće vraća se kao žrtva u krilo svoje majke, kojoj mać tuge probada srce. Ne zaboravimo nikada nebeske Majke, žalosne Majke Božje; majćino srce Marijino posljednje je, što će katolik ostaviti, prije nego skoći u ponor zloće (XIII.). — Većernja slika: sv. grob granica je muke Isusove, mjesto mira i utjehe (XIV.).

Ovo su samo neke misli. Ako često i pobožno obavljamo križni put, otvoriće nam se golema riznica svetih misli i osjećaja. To će biti onda cvijeće i miomirisni džbun, što ih je usadio Josip iz Arimateje oko grobne pećine u čast Gospodu; dragocjene mirodije, koje odlični Nikodem donio i dao razasuti u grobu: to kao odjek uzdisaja i zahvalnica milijuna kršćana, koji su stupali posljednjim zemaljskim stopama Kristovim.

To je put od svih bolnih na zemlji najbolniji, od svih najviše posjećen. Ovim neprestano hrli procesija od milijuna vjernika za jednim križonošom, koji je prije dvadeset stoljeća prvi put njime koračao. (Képpler). Zaista, malo časova prevagnut će ovdje godine, naknadit će godine, djelovat će za godine (Méschler).

MOTIVI.

Nema sumnje, da pobožnost križnoga puta do-likuje svakome inteligentnom katoliku, jer je čisto kršćanska, sasvijem crkvena. Objekt: sam božanski Spasitelj, zadnji koraci njegova zemaljskog života, posljednje riječi njegove, posljednje prolivanje krvi: tim je zapečatio veliku žrtvu spasenja i izvanrednu ljubav prema nama. Ta, tko ne bi želio, da je bio živim svjedokom ovih potresnih prizora, događaja, koji odlučno i bitno uvjetuju kršćanstvo? Reprodukcijska toga jest križni put u našim crkvama. Među svim pobožnostima u čast muke Kristove ova križnoga puta jest najpopularnija i najizvršnija. Čuvari sv. groba, sinovi asiškog patrijarke, stekoše osobitih zasluga za ovu pobožnost šireći je posvuda.

Crkva je križni put ne samo autoritativno odobrila i potvrdila, nego i s emfazom preporučila na usta mnogih papa. Dapače i odlikovala svim velikim oprostima, što su ih pape kroz stoljeća davali onima, koji su osobno u Jeruzolim hodočastili.

Ova je pobožnost i vrlo laka i vrlo korisna. Ne traže se ni materijalne ni moralne žrtve. Tek nekoliko koraka do crkve ili do blagoslovenih stajališta. Otajstva puna su promjene. Razmatranje olakočuju slikoviti prizori, koji obično rese stajališta i čine predmet njihov zornim. Slijedimo oči svoje i srce!

Razvijanjem spasonosne muke Kristove raste postepeno i sve ono, što može dirljivo i potresno utjecati na srce naše: poniženja i nepravde, zlostavljanja i zapostavljanja, osamljenost i tjelesni bolovi do posljednjeg daha na križu, dok nije Krist za tih večeri sahranjen bio u tudi grob. Gratia et cooperatio — utjecaj milosti i naše sudjelovauje uzrokuju u nama sućut, probuđuju pokajanje za grijehе, raspiruju ljubav Božju, potiču na udivljenje, jačaju nadu, oživljuju zahvalnost i oduševljuju za nasljedovanje — ad imitationem Christi. I milo i moćno i usrdno i gromko, vazda u novim akordima odziva se kod svakog stajališta: „Exemplum enim dedit vobis — Izgled vam dadoh, da tako i vi činite“. Križni put — reforma modernog čovjeka! A sv. Leonardo a Porto Mauricio, koji je u pretprošlom stoljeću veoma uspješno širio pobožnost križnoga puta, veli s pravom, da je ova pobožnost dovoljna, da cijele općine posveti i vremenitim blagoslovom usreći.

* * *

Ja sam se igrao na trgu, piše sv. Bernardo, sa svojim drugovima, a u palači se kraljevskoj izricala proti meni smrtna osuda. Čuo to jedina kraljević. Skine krunu s glave — svuče kraljevske haljine — iziđe van obučen u prosto odijelo — glave posute pepelom — bosonog — naričući, što bijahu osudili na smrt njegova slugu. Vidjeh ga na jedanput gdje takav izlazi. Zapanjen ostadoh. Zapitah za uzrok. Saznah, da ide u nrijeti za me..... Što da ja sad učinim?.... Tko bi bio tako lud ili tako neuljudan, da

bi se išao natrag igrati, a ne bi ga barem pratio i plakao zajedno s njime.....

Slijedimo Isusa na njegovu mukotrpnom putu. Idimo za njim skrušeni na Kalvariju. Obećajmo mu, da ćemo s njime ustrajati u borbi i radu i trpljenju za Boga i ljudski rod, dok mognemo reći: „Consummatum est, svršeno je“.

Travnik.

Josip Predragović D. I.

ZLA ŠTAMPA.

Kršćanstvom je oboreno poganstvo i s njim kruta samovolja vladara, ropstvo, ponizivanje žene, neograničena očeva vlast, izlaganje djece, bešćutno odnemanje bolesnika i bijednika, javna spolna nečudorednost, i čovječanstvo je kako tako uređeno po načelima kršćanske slobode, jednakosti i ljubavi, pa možemo reći, da se današnja uljudba osniva na kršćanskim temeljima, ona je u jezgri svojoj kršćanska.

Moderno poganstvo hoće da sagradi svoju uljudbu na novim, protivukršćanskim temeljima, a u tom se poslu najviše služi rdavom štampom. Ta štampa nastoji da upravo kršćanska osvjedočenja, istine vjere i načela kršćanskog čudoređa potkopa i istisne iz javnog mnijenja, iz glave i srca općinstva. Socijalno-demokratska štampa redovito donosi materijalističke rasprave, propovijeda u raznim varijacijama povjesni materijalizam te pomoću toga materijalizma tumači svaki politički, gospodarski i moralni pojav, neprekidno i gotovo sustavno navaljuje na kršćanske istine, sakramente, crkvene osobe i ustanove.